

ETO: 342.725(497.113+436.6)

Beszédes Árpád

∴ Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar,
∴ Nemzetközi és Európa Jogi Tanszék
∴ arpad.beszedes@gmail.com

ÁLLAMILAG GARANTÁLT NYELVI JOGOK A VAJDASÁGBAN ÉS DÉL-TIROLBAN¹

State-Guaranteed Language Rights in Vojvodina and South Tyrol

A tanulmány részletesen ismerteti a vajdasági és dél-tiroli térségekben garantált nyelvi és kisebbségi jogok legfőbb vonulatait, amelyek befolyásolják a vajdasági magyarok, illetve a dél-tiroli németek életét és életvitelét. Mint ismeretes, a saját nyelven való gondolkodás, oktatás, nyelvhasználat merőben hozzájárul az adott kisebbségek integrálódásához, identitásának megőrzéséhez, ápolásához és fejlődéséhez.

A kutatási folyamatot a jogszabályok megismerésével, elemzésével majd – komparatív módszerrel – összehasonlításával vittem véghez, amely felölelte mindkét ország alkotmányos rendelkezéseit, nyelvjogi szabályait, a státutumok szabályozásait, illetve a nemzetközi közösség által megalkotott egyezségokmányokat, egyezményeket és chartákat, figyelembe véve a két állam berendezését, jellegzetességét. Jelen esetben csupán a két állam rendelkezéseire igyekezek összpontosítani.

A jogszabályok összehasonlítása – és más esettanulmányok – elemzése után vontam le a legfőbb következtetéseket, melyeket a tanulmány végén ismertetek.

Kulcsszavak: kisebbségek (nemzetiségek), nyelvi-nyelvhasználati jogok, alkotmányok, státutumok, nyelvjogi törvények, autonómia

BEVEZETŐ

Mint ahogy azt Kosztolányi Dezső is megfogalmazta; a nyelv olyan természeti jelenség, mely magában hordozza a múltat, továbbgondolva a nyelv jelentőségét – illetve tiszteletben tartva Kosztolányi szavait –, meghatározza a jövőt. Ahhoz, hogy ezen kijelentés teljes mértékben igaz legyen, nyelvi jogok és jogosultságok

¹ A *Műhely* rovatban közzétett dolgozatok a Szabadkai Magyar Főkonzulátus Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából meghirdetett 2011-es évi esszé- és tanulmány pályázatának díjazott munkái. A szerkesztőség felkérésére a szerzők az adott tudományterületek szakembereinek véleményét követve igyekeztek a pályamunkákat a tudományos közlés szabványainak és normáinak megfelelően átalakítani; a megjelölt dolgozatok természetesen még e formájukban is magukon viselik az első kutatás, illetve publikáció karakterjeit. (A szerkesztő.)

szükségeltetnek, amelyek biztosíthatják a szabad anyanyelvhasználatot azokon a területeken, ahol magyar kisebbségek élnek, idesorolva a Vajdaságot is.

Ha a Kárpát-medence magyar kisebbségeinek nyelvhasználati jogainak biztosítását nem tudjuk kiharcolni, illetve ha a meglévő jogi szabályozások nem tesznek eleget a 21. század nyelvjogi követelményeinek, a nyelv nem lehet meghatározója – és húzóereje sem – egy nemzet vagy kisebbség fennmaradásának. Vizsgálatunk tárgyát elsősorban Szerbia és Olaszország alkotmányos rendelkezései képezik, melyeknek csupán a számunkra fontos jogi szabályozásait – nyelvi jogokra vonatkozóan – hasonlítjuk össze, majd a konkrét nyelvjogi szegmensek összevetése lesz mérvadó, melyek összehasonlításával rekonstruálni tudjuk azon joglogikai következtetéseket, melyek lehetővé teszik a kisebbségben élők saját nyelvükön való konszolidálódás lehetőségét, megőrizvén fennmaradásukat, saját kultúrájukat és a lehetőséget a fejlődésre. A tanulmányban helyet kaptak a nemzetközi közösség által megalkotott kisebbségi jogokat védő és szavatoló nemzetközi egyezmények, charták, keretegyezmények, de mivel e tanulmány terjedelme nem teszi lehetővé a teljes tanulmány közzétételét, ezért kizárólag az államok által garantált és biztosított jogi rendelkezéseket van módunkban áttanulmányozni és összehasonlítani.

A vizsgálódás befejezte a következtetések levonását vonja maga után, melynek célja – a nyelvi és kisebbségi jogokat illetően – egy korszerű szabályozási rendszer elővetítése, amely a 21. századnak megfelelő multietnikus régió kialakítását célozza meg. Ezen tanulmány tehát, a modern emberi jogok tiszteletben tartásával, egy ajánlást kíván tenni, amely olyan Vajdaságot feltételez, ahol a nemzetek megtalálják múltjukat, jelenüket és egyben jövőjüket is, példát statuálva ezzel Európának.

ALKOTMÁNYOS RENDELKEZÉSEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Annak ellenére, hogy jelenleg Szerbia nemzetállamnak titulálja magát, amit az (1991/45) törvénynek a – 2010-es évtől hatályban lévő nyelvhasználati törvény – módosítása (30/2010. törvény²) is kifejez, miszerint a hivatalos nyelv a szerb, a hivatalos írásmód pedig a cirill a Szerb Köztársaságban. A nemrég megalkotott szerb Alkotmány³ – szakaszait tekintve – az Európai Unióhoz való csatlakozási szándékot⁴ tükrözi. Ennek ellenére ékes bizonyítékként szolgál

² A hivatalos nyelv- és íráshasználatról szóló törvény (30/2010) módosította az (1991/45) számú – mára már – hatályon kívül helyezett törvényt. Az (1991/45) törvényt a Szerb Képviselőház 2010-ben módosította utoljára.

³ A Szerb Köztársaság hatályban lévő alkotmánya 206. szakaszt tömörítő tíz fejezetből áll.

⁴ Hozzá kell tenni, hogy Szerbia jelenlegi „hintapolitikája” – Nyugat és Kelet között – egy külön tanulmány tárgyát képezhetné.

az Európai Unióhoz való csatlakozási szándékot tükröző – a nemzeti kisebbségeket⁵ támogató – Szerb Köztársaság Alkotmányának 14. szakasza⁶, amely kimondja, hogy a Szerb Köztársaság védelmezi a nemzeti kisebbségeket. Az állam szavatolja a nemzeti kisebbségek védelmét, azok teljes egyenjogúságát a nemzeti azonosság megőrzésének érdekében. Az Alkotmány 18. szakasza⁷ szavatolja a nemzetközi jog általánosan elfogadott szabályaival garantált, nemzetközi egyezményekkel és a törvényekkel megerősített emberi és kisebbségi jogokat. Törvényben előírható ezeknek a jogoknak a megvalósítási módja, *de csak akkor, ha ezt az Alkotmány kimondottan előírja*, vagy, ha ez természeténél fogva egy adott jog érvényesítésének feltétele, a szavatolt jog lényegének megsértése nélkül.

A fent leírt szakasz tartalma utal a nemzetközi közösség által megalkotott rendelkezések közvetlen alkalmazhatóságára – amennyiben azt az Alkotmány előírja –, melyeket sok esetben puha jogként⁸ tartanak számon, vagyis *nem kötelező* erejűek; csupán ajánlásoknak felelnek meg. Ismeretes, hogy a nemzetközi rendelkezések és normák gondolata kényes kérdéseknek számítanak a kormányok számára, azok gyakorlatba ültetése, törvénybe iktatása.

Az Alkotmány 20. szakasza⁹ már korlátozásokat ír elő, amely megkérdőjelezi a biztosított kisebbségi jogok hitelességét, legitimitását és megvalósulását. A 20. szakasz a megfelelő fordításban így hangzik:

„Amennyiben azt az Alkotmány megengedi, az Alkotmányban szavatolt emberi és kisebbségi jogok törvényben korlátozhatók, de csak az Alkotmányban is megengedett célból, és olyan mértékben, amely a demokratikus társadalomban a korlátozás alkotmányos céljának eléréséhez szükséges, a szavatolt jog lényegének megsértése nélkül.”

A 20. szakasz a kisebbségi jogok – mint szavatolt jogok – korlátozásáról rendelkezik az Alkotmányban megengedett cél érdekében. Meg kell jegyeznünk, hogy bármely jog megsértése vagy korlátozása nem enged teret a szavatolt jog érvényesülésének, így ezen jogok alkotmányos korlátozása megengedhetetlen egy demokratikusnak vallott jogállamban. Ellenkező esetben időpazarlásnak és feleslegesnek bizonyulna a kisebbségi jogokról értekezni. A 20. szakasz folytatólagosan megjegyzi, hogy az emberi és kisebbségi jogok elért szintje nem csökkenthető.

Meg kell állapítanunk, hogy a fentiekben leírt szakaszok alkotmányosan ugyan szavatolják a kisebbségek jogait Szerbiában, de egyben korlátozhatóak

⁵ Főleg a vajdasági magyar kisebbségre nézve; tekintettel Magyarország segítőkészségére.

⁶ Nemzeti kisebbségek védelmének szakasza.

⁷ A szavatolt jogok közvetlen alkalmazásának szakasza.

⁸ „Soft-law” kifejezéssel illeti az angol nyelv a nem kötelező, kizárólag ajánlásként számon tartott jogi megfogalmazást.

⁹ Az emberi és kisebbségi jogok korlátozásának szakasza.

is a törvénnyel összhangban, amennyiben azt az alkotmányos cél megköveteli; mindezzel párhuzamosan a szóban forgó kisebbségi jogok szintje nem csökkenthető. A kérdés az, hogy milyen mértékben valósulhatnak meg a kisebbségi jogok, illetve mely szint az, amely nem csökkenthető ilyenfajta alkotmányos korlátozások mellett. Ezen logika arra enged következtetni, hogy az alkotmányos célt szolgáló kisebbségi jogok korlátozásainak megléte a szerb Alkotmány hitelességének elvesztését eredményezi, valamint a joguralom elvén alapuló demokratikus és nyílt társadalom koncepciója (szerb Alkotmány, 19. szakasz) megkérdőjelezhetővé válik.

Ezzel szemben az 1947. december 27-én meghozott, és 1948. január 1-jén életbe lépett olasz Alkotmány 3. szakasza biztosítja az állampolgárok emberi jogainak védelmét és egyenlőségét, egyenlő méltóságukat, törvény előtti egyenlőségüket nemtől, fajtól, nyelvtől, vallástól és politikai meggyőződésüktől függetlenül. A Köztársaság feladata leküzdeni azon akadályokat és gátakat, melyek a szabadság és a polgárok egyenlőségét sértik (olasz Alkotmány, 3. szakasz). Az Alkotmány 6. szakasza védelmezi a nyelvi kisebbségeket a megfelelő intézkedésekkel.

Az olasz Alkotmány csupán ezzel a két rendelkezéssel illeti a kisebbségek nyelvi jogainak rendezését, ellentétben a szerb szabályozással, mely több szakasz megalkotására szánta idejét (hiábavalóan), mivel a 20. szakasz korlátozásokat ír elő a kisebbségi jogok vonatkozásában. Továbbá, az olasz Alkotmány 114. szakasza a régiók hatáskörébe helyezi a nemzeti kisebbségek jogainak szabályozását és betartatását, amely a szubszidiaritás¹⁰ elvének ekletáns példáját képezi. A szerb Alkotmány nem tartalmaz hasonló intézkedést, mely a közpon-tosítás tényére utal.

NYELVJOGI KERETEK ÖSSZEVETÉSE

Ami a nyelvjogi kereteket illeti; a Szerb Köztársaság 30/2010-es nyelvhasználati törvényének egyes bekezdései a nemzeti kisebbségek nyelvhasználati jogait szabályozzák. Az (1991/45) törvényt módosító 30/2010 Törvény (11) bekezdése szerint a Szerb Köztársaság biztosítja azon önkormányzati területeken a szabad nyelvhasználatot, ahol tradicionálisan és állandó jelleggel élnek kisebbségben nemzetiségek. Az általuk használt nyelv és írás is egyenértékű hivatalos nyelvnek számít, ha az adott területen a kisebbségben élők számaránya az össz lakossághoz viszonyítva eléri a 15%-ot. Amint azt a Törvény (1) bekezdése is kimondta; a Szerb Köztársaság azon területein, ahol nemzeti kisebbségek is élnek; a szerb nyelv mellett a nemzeti kisebbségek nyelve és írása biztosított a törvénnyel

¹⁰ A szubszidiaritás elvének megfelelően a gazdasági, társadalmi és politikai kérdéskörök rendezése kizárólag a régiók hatáskörébe tartozik, és nem lát elő hatáskörbővülést a magasabb közigazgatási szinteknek.

összhangban. Tehát ezalatt az a tény értendő, hogy az igazságszolgáltatásban, a szervek, szervezetek, kommunikációs csatornáiban, az oktatásban, a felekezeti kérdésekben, a hivatalos nyilvános értesítésekben, a hivatalos nyilvántartásokban és a választások alkalmával, valamint a képviseleti szervezetben, a nemzetiségi nyelvek használata is egyenértékűvé és hivatalossá válik, amennyiben a 15%-os küszöb megvalósul a lakosság számarányára vonatkozóan. Ugyanúgy a (2) szakasznak megfelelően a települések, a terek és az utcák neve az adott nemzetiségi nyelveken való kiírása – a megfelelő nemzetiségi helyesírással – engedélyezett. Ezenfelül, a törvények és szabályozások nemzetiségi nyelveken való megjelentetése is hivatalossá válik. (Megjegyzésként: az olasz Alkotmány nem ír elő semmilyen arányszámot a nyelvhasználati jog alkalmazását illetően.) A Törvény (11) bekezdése biztosítja a nemzetiségi kisebbséghez tartozók számára – ha lakosságának aránya országos szinten eléri a 2%-ot – a saját nyelvükön való kérdés intézését a Szerb Köztársaságban, válaszevélben pedig joguk van saját nyelvükön tájékozódni a Szerb Köztársaság szerveinek garantálásával. Ha a nemzeti kisebbségek számaránya nem éri el a 2%-ot, akkor a Törvény (11) bekezdése biztosítja az önkormányzaton keresztül tájékozódást, viselve a fordítási költségeket is. A Törvény (30/2010. tv.) (12) bekezdése az igazságszolgáltatás és bírósági eljárások nyelvét határozza meg. Elsőfokú büntető- és polgári eljárásokban a szerb nyelv a hivatalos nyelv. Abban az esetben, ha az adott szerv/szervezet hivatalos nyelve a kisebbségek nyelve is, akkor a kisebbségben élő nemzetiségek nyelve is hivatalos és használható. Abban az esetben, ha az egyik ügyfél kisebbségi nemzetiséghez tartozó személy, akkor az eljárás az ő kérésére nemzetiségi nyelven folytatandó, amennyiben az adott szerv/szervezet az adott nyelvet hivatalosan is használja. Abban az esetben viszont, ha a két fél különböző nyelvet beszél, az eljárás nyelve azon nyelv lesz, amelyet mindkét fél megért, és amely hivatalos nyelvként szerepel a szerv/szervezetben. A Törvény (17) bekezdése a tolmácsolás lehetőségét írja elő, mely szerint az ügyfelek, a tanúk, a vádlottak és más személyek – akik részt vesznek az eljárásban – kijelentéseinek lefordítására kötelezettek azon szervek/szervezetek, amelyekben a hivatalos nyelvhasználat a szerb nyelv. Az eljárást tolmács segítségével folytatják le, amelynek költségét az adott szerv/szervezet fedezi.

Az olaszországi nyelvjogi keretek alkotmányos megfogalmazása sokkal egyszerűbb, rövidebb, mivel mindössze két szakasz utal a nyelv használatának szabályozására, anélkül, hogy külön nyelvjogi törvényt fogalmaztak volna meg. Ezen két szakasz a – már fentiekben említett – 3. szakasz¹¹ és 6. szakasza¹² az

¹¹ Article 3: All citizens are invested with equal social status and are equal before the law, without distinction as to sex, race, language, religion, political opinions and personal or social conditions.

¹² Article 6: The Republic shall safeguard linguistic minorities by means of special provisions.

olasz Alkotmánynak. Ezen két szakasz jogi rendelkezését tartja szem előtt az Alkotmány a nemzeti kisebbségek nyelvi jogainak szabályozásakor. Továbbá, az Alkotmány 114. szakasza átruhazza a kisebbségek – nyelvi és egyéb – jogainak szabályozását a régiók közigazgatási intézményeire, mely a decentralizáció magas szintjének megvalósulására enged következtetni.

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy a hatályban lévő Szerb Köztársaság Alkotmánya dicsérendő jogszabályi kereteket biztosít a Szerb Köztársaság területén élő kisebbségek számára (30/2010. tv.), mind a nyelvhasználati jogokat, mind pedig az emberi jogokat illetően (Szerb Alkotmány, 18–19. szakasz). Ennek ellenére a szóban forgó Alkotmány 20. szakasza korlátozásokat ír elő, melyvel elvileg „hatályon kívül helyezi” előző cikkelyeinek értelmét és funkcióját. Szakaszainak gyakorlatba ültetése megkérdőjelezhető, illetve joglogikailag egy centralizált jogrendszert teremt, amely figyelmen kívül hagyja az európai eszméket. Az olasz Alkotmány ezzel szemben a 3. és a 6. szakaszban fogalmazza meg egyszerűen és konkrétan az emberek – törvény előtti – egyenlőségét és a kisebbségek támogatását, és nem szab határt és feltételeket ezen jogi rendelkezéseknek, nem korlátozza azokat. Az olasz Alkotmány szakaszai főleg a régiók fontosságát hangsúlyozzák, melyek keretein belül a státútumok szabályozzák a kisebbségben élő nemzetiségek – nyelvi – jogait.

STATÚTUMOK ÖSSZEVETÉSE

A tanulmány terjedelme nem tesz lehetővé szoros jog-összehasonlítást, ami a Státútumok rendelkezéseit illeti; viszont megjegyzendő, hogy mindkét Státútum igyekszik a multikulturalizmus és többnyelvűség eszméjét szem előtt tartani. Viszont a két státútum – mind eredményeikben, mind fejlődési pályájukban, mind pedig szerepükben – eltér egymástól; igaz, azonos célt szeretnének szolgálni. Az eredmények szempontjából a vajdasági státútum igyekszik jogilag megteremteni a különböző nyelvek használatának legitimitását, de annak pozitív eredménye csak akkor következik be, ha társadalmi szinten elfogadottá válik a többnyelvűség, a szolidaritás és a konszenzusra való törekvés eszméje. Ebből a szempontból a dél-tiroli státútum hitelesebb, ismervén a térség kultúráját, magatartási mintáját és európai szellemiségét.

Fejlődési pályájukat tekintve; két ellentétes történelmi fejlődési folyamatra enged következtetni azon tény, miszerint a Vajdaság – 1963-as és 1974-es alkotmányainak értelmében – az 1970-es években magas fokú területi autonómiával rendelkező tartományt képviselt az akkori Jugoszláviában. Ezzel szemben Dél-Tirol Státútumát 1972-ben alkották meg; igaz, tényleges gyakorlati megvalósulására húsz évet kellett várni, de az idő múlása növekedési tendenciát hozott magával, ami a jogok bővülését és betartatását illeti.

Ami pedig a státútumok szerepét illeti; amíg a dél-tiroli státútum területi autonómiát biztosít az olasz Alkotmány mellérendelt szerepével, addig a vajdasági státútum alárendelt szerepet kap a szerb Alkotmánnyal szemben, s csupán kulturális autonómiát biztosít. Megjegyzendő, hogy a Vajdasági Státútum sok esetben érettebbnek és liberálisabbnak bizonyul a Szerb Köztársaság Alkotmányánál, ami az európai eszmék és a modern civilizációs emberi és kisebbségi jogok biztosítását illeti.

KÖVETKEZTETÉSEK

Szerbia alkotmányát tekintve; a nemzetállamiság kimondása (SZARKA 2003), a teljes centralizáció érvényesülése elfogadhatatlan a 21. században, mivel a nemzetállamok kora valójában lejárt. A centralizáció egyik következményeként nem teljesülhet a regionalizáció intézménye, mely feltételezné a regionális jogalkotás megvalósulását, biztosítva ezzel a helyi – emberi és kisebbségi – jogok és jogosultságok érvényesülését. Ezen megoldás által nem fordulhatna elő, hogy a szerb Alkotmány „hatályon kívül helyezve”, hátat fordítva kötelezettségeinek, semmisnek vegye a kisebbségekre vonatkozó rendelkezéseket, ellentmondva saját magának. A jelenlegi helyzet nemcsak jogilag hitelképtelen, de alárendeli a Vajdasági Státútumot is, mely a multikulturalizmus és a többnyelvűség elhivatott szolgája. Az olaszországi Alkotmány – ezzel szemben – példaértékű lehet a probléma megoldására, amely decentralizációt ír elő, és a régiókra helyezi a hangsúlyt. Tisztán és egyértelműen biztosítja a megfelelő hatásköröket a régióknak a kérdést illetően, s ezáltal nem bizonyult hiábavalónak az 1972-es dél-tiroli státútum, ellentétben a vajdasági státútummal, amely elméletileg előrelépést jelent kulturális – személyi – autonómiájával, gyakorlatilag viszont gazdasági és területi autonómia nélkül láthatatlan a szóban forgó státútum rendelkezéseinek hatása¹³ (GYŐRI SZABÓ 2006: 321).

Ha Szerbia – jogrendszerét átalakítva – *decentralizációt* hajtana végre, a *szubszidiaritás elvének* megfelelően, lehetőséget adva ezzel a *kisebbségek önrendelkezési jogának* kibontakozására, az *autonómia* érvényesítésére, a *többnyelvű oktatási rendszer* bevezetésére, a *multikulturalizmus* eszméjének terjesztésére, az *egyenlő bánásmód elvének* érvényesítésére, akkor az ország homogenizáltsága, központosítottága és zártsága feloldódna, és régiókban gondolkodva, az

¹³ Megjegyzésként fontosnak tartom megemlíteni, hogy az 1963-as új szövetségi alkotmány és az 1974-es jugoszláv és szerb alkotmány garantálta a nemzetiségek egyenjogúságát, valamint társadalmi-gazdasági-politikai öngazgatást, teljes körű autonómiát biztosítva a multietnikus Vajdaság számára, csökkentve a központi szerb hatalom befolyását, mint tagköztársasági szintre emelven ezáltal. Igaz, már akkor jelentkeztek a magyar kisebbségi törekvésekkel szembeni fellépések (magyar oktatás csorbítása, szervezetek elsorvasztása, magyar kezdeményezések háttérbe szorítása).

emberi és kisebbségi jogokat biztosítva tudna teljes értékű tagja lenni nemcsak az Európai Uniónak, hanem egyáltalán Európának.

Zárszóként tanulmányomat egy említésre méltó, a mai döntéshozók számára tanulságos üzenetet hordozó tanáccsal zárnám, amit Szent István király fiához, Imre herceghez intézett: „Az egynyelvű és megszokású ország erőtlén és romlandó.”¹⁴

Csak remélni tudjuk, hogy a kisebbségi és nyelvi jogok tiszteletben tartása nem a politikai manőverek függvénye lesz, hanem a valós nemzetközi jog égisze alatt a józan ész által talál meghallgatásra és betartásra, túlszárnyalva az elméleti téziseket, a gyakorlatban is hatást gyakorolva.

IRODALOM

- ALCOCK, Antony 2001. *The South Tyrol Autonomy*. University of Ulster, Northern Ireland, County Londonberry
- ANDRÁSSY György–VOGL Márk 2010. Az emberi jogok és nyelvek = *Studia Iuridica*. Pécs
- BALÁZS Katalin és ÓDOR Bálint 2006. A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok nemzetközi forrásai = *Országgyűlés Hivatala*, Budapest
- BEREGSZÁSZI Anikó–CSERNICKÓ István–OROSZ Ildikó 2001. *Nyelv, oktatás, politika*. Ungvár
- BÍRÓ Gáspár 1995. *Az identitásválasztás szabadsága*. Budapest
- BLUTMAN László 2004. *EU-jog-működésben*. Szeged
- BRATINKA József (ford.) 2002. *A nemzeti kisebbségek jogai* = Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központ, Budapest
- BRUNNER, Georg 1995. *Nemzetiségi kérdés és kisebbségi konfliktusok Kelet-Európában*. Budapest
- CSAPÓ József 2003. *Nemzetközi jogi kisebbségvédelem: Autonómiák és autonómiatörékvések*. Csíkszereda
- DIÓSZEGI Eszter (ford.) 1992. *Az emberi jogok tanítása és tanulása*. New York
- GERGELY András 2001. Kisebbségkutatás = *Minorities studies and review*, 11. évfolyam, 2. szám. Budapest
- GYŐRI SZABÓ Róbert 2006. *Kisebbség, autonómia, regionalizmus*. Budapest
- NÁDOR Orsolya és SZARKA László 2003. *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest
- J. NAGY László 2002. *Az európai integráció politikai története*. Szeged
- SOÓS Edit 1999. *Integráció és regionalizmus*. Szeged
- SZILÁGYI István 2010. Összehasonlító elemzés a finnországi svédek és a romániai magyarok nyelvi jogairól = *Határhelyzetek III.* 213–233. Budapest
- TRÓCSÁNYI László 2006. Az anyanyelv használatához való jog a nemzeti alkotmányokban = *Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny*, 2. szám
- TRÓCSÁNYI László és JUHÁSZ Hajnalka 2010. *Az emberi jogok és nyelvek*. Pécs

¹⁴ Latinul: „Unius linguae uniusque moris regnum imbecille et fragile est.”

- VARENNEs, de Fernand 2001. *A guide to the rights of minorities and language*. Constitutional and Legal Policy Institute, Colpi, Budapest
- A Szerb Köztársaság Alkotmánya. A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, Belgrád; 2006. 98/2006. – Ustav Republike Srbije. Službeni glasnik RS, Beograd, 2006, broj 98/2006.
- Vajdaság Autonóm Tartomány Statútuma. Hivatalos Lap; Vajdaság Autonóm Tartomány, 17/91. szám Újvidék, 2009. – Statut Autonomne Pokrajine Vojvodine. Službeni List APV, br. 17/91.
- A hivatalos nyelv- és íráshasználatról szóló törvény (1991/45). Hivatalos Közlöny, 1802. oldal. – Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisama, Službeni glasnik RS, broj 1991/45, strana 1802.
- A hivatalos nyelv- és íráshasználatról szóló törvény módosítása (30/2010). Hivatalos Közlöny, 2010. – Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisama, Službeni glasnik RS, broj 30/2010, 2010.
- Az Olasz Köztársaság Alkotmánya; A Köztársaság Szenátusa; Alkotmányozó Gyűlés, 1947. Costituzione della Repubblica Italiana; Senato della Repubblica, Assemblea Costituente, 1947.
- Trentino-Alto Adige Alkotmánya, 1972. – Costituzione della Regione „Trentino – Alto Adige” e delle province di Trento e di Bolzano, 1972.
- Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, ENSZ Közgyűlésének 217.A (III) határozata, 1948. december 10. – The Universal Declaration of Human Rights, UN General Assembly resolution 217.A (III). Dec. 10th 1948.
- Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, ENSZ Közgyűlésének 2200A (III) határozata, 1948. december 10. – International Covenant on Civil and Political Rights, UN General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966.

State-Guaranteed Language Rights in Vojvodina and South Tyrol

The paper is a detailed study of the main points of language rights and minority rights in Vojvodina and South Tyrol, which bear a great influence on the life and lifestyle of Hungarians in Vojvodina and Germans in South Tyrol. As it is common knowledge, thinking in one's own language, education, and language use has a large impact on the integration of the given minorities, on preservation, fostering and development of their identity.

The research started with getting acquainted with laws, going on with their analysis, to finish with comparison based on comparative method, all of which covered both countries' constitutional provisions, language regulations, statutory regulations, as well as agreements, conventions and charts brought by the international community, taking into account the systems of both countries and their characteristics. In this research, the author focuses only on the regulations of these two countries.

After analyzing the comparison of legal regulations – and other case studies – the main conclusions were drawn, which are presented at the end of the paper.

Keywords: minorities, language rights, constitutions, statutes, language laws, autonomy.